

Norgesmodell for et bærekraftig arbeidsliv

Arbeidslivet i Norge er godt for de aller fleste. Vi har relativt høy sysselsetting, høy yrkesdeltakelse blant kvinner, de ansatte har stor frihet og det er liten avstand mellom ledere og medarbeidere. Norge er omstillingsdyktig, effektivt og produktiv, og vi er verdensledende på arbeidsmiljø. Dette må vi ta vare på.

Norge står foran store utfordringer fremover. Vi skal sammen gjenreise Norge etter koronakrisen. En må sørge for et bærekraftig velferdssamfunn, det være seg økonomisk, sosialt og klimamessig. Derfor må en legge til rette for at det skapes flere arbeidsplasser, inkluderer flere inn i arbeidslivet og løser klimautfordringene.

Offentlig sektor kjøper inn varer og tjenester for nærmere 600 milliarder kroner hvert år. Det er avgjørende fremover at offentlig sektor bruker sin innkjøpsposisjon til å fremme et seriøst arbeidsliv, flere grønne anskaffelser og mer innovasjon.

Norgesmodellen beskriver de overordnede prinsippene som skal gjelde for et bærekraftig arbeidsliv. Disse prinsippene er omforent i NHO felleskapet.

Modellen består av tre deler:

- Grønne anskaffelser
- Innovasjon i offentlige anskaffelser
- Seriøsitet i arbeidslivet

Vi anbefaler at hvert forbund/landsforening selv utarbeider ytterligere kriterier for sin bransje innenfor disse tre delene.

Formålet med Norgesmodellen er:

- At innkjøperne skal foreta klimavennlige anskaffelser
- Innovasjon i offentlige anskaffelser for å fremme nye, grønne løsninger
- Konkurransen på like vilkår over hele Norge
- Å gjøre det enkelt å være seriøs
- Å unngå at arbeidstakere blir utnyttet og unngå sosial dumping
- Å øke organisasjonsgraden

Grønne anskaffelser

Bedriftene er og vil være en del av løsningen på det grønne skiftet. Det skal vektlegges gode grønne løsninger i alle offentlige anskaffelser. Offentlige virksomheter har plikt til å redusere skadelige miljøpåvirkning og fremme klimavennlige innkjøp. I anskaffelser med stor miljøpåvirkning skal oppdragsgivere stille egnede krav og kriterier. Hvordan oppdragsgiver kan gjøre det i den enkelte anskaffelse kommer godt frem i en ny veileder som vil bli lansert; Kom i gang med grønne anskaffelser.

Grønne anskaffelser bør være en prioritet ved offentlige anskaffelser.

Innovasjon i offentlige anskaffelser

Som krevende kunde kan det offentlige gjennom sine anskaffelser stimulere til innovasjon og utvikling av nye fremtidsrettede løsninger, for eksempel miljøteknologi eller velferdsteknologi. Innovasjonen må gjøres i god dialog med bedriftene. I en innovativ anskaffelse går man i dialog med markedet før anskaffelsen formidles og overlater løsningen til leverandørene. Leverandørene utfordres til å konkurrere på nye og bedre løsninger og funksjonelle krav fremfor detaljerte kravspesifikasjoner. Dette kan enkelt gjøres gjennom forhandlet prosedyre eller gjennom en mere komplisert prosedyre som innovasjonspartnerskap.

Innovative offentlige anskaffelser bør være en prioritet ved offentlige anskaffelser.

Seriøsitet i arbeidslivet

Gjennom ekstra innsats skal en så langt det er mulig hindre at useriøse og kriminelle får tilgang til kontraktene. Det skal stilles ekstra høye krav til leverandører og underleverandører der risikoen for svart økonomi og arbeidslivskriminalitet er stor.

Det offentlige skal kjøpe fra seriøse aktører.

Gjennom ekstra innsats skal en hindre at useriøse og kriminelle får tilgang til kontraktene. Det skal stilles ekstra høye krav til leverandører og underleverandører der risikoen for svart økonomi og arbeidslivskriminalitet er stor.

Det skal være enkelt å vite hvem som arbeider for disse aktørene.

Det skal være en oversikt over de som utfører arbeidet, både antall underentreprenører og de ansatte. Det skal bæres gyldig HMS-kort, der regelverket krever det.

Det skal gis innsyn i skatteopplysninger.

Det må tilrettelegges for bedre informasjonsdeling mellom offentlige etater, det vil si at nødvendige hjemler må etableres. Alle virksomheter i kontraktskjeden skal gi fullmakt til å innhente skatteopplysninger før kontraktsinngåelse og i hele kontraktsperioden.

Det bør være en begrensning i antall ledd i kontraktskjeden.

For mange ledd i kontraktskjeden kan ofte gjøre det vanskeligere å unngå svart økonomi og arbeidslivskriminalitet. En begrensning til to ledd i kontraktskjeden vil gjøre oppfølgingen lettere og mer effektiv.

Det skal settes krav til fagkunnskap.

For å sikre kvalitet og seriøsitet på kort og lang sikt skal det settes krav til faglærte og lærlinger. Det finnes en rekke krav til antall faglærte og lærlinger innen ulike bransjer og i enkelte bransjer bør offentlig innkjøp etterspørre kompetanseheving på nivåene frem mot fagbrev.

Det skal være ordnede lønns- og arbeidsvilkår.

De som jobber for leverandørene, skal ha lønns- og arbeidsvilkår minst på nivå med

allmenngjort tariffavtale eller landsomfattende tariffavtale. Ansatte i bemanningsforetak skal ha forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang.

Oppfølging og kontroll må gjennomføres.

Oppfølging og kontroll av kontraktene må prioriteres for å sikre at vilkårene i kontraktene oppfylles. Innkjøper har plikt til å følge opp kontraktene. Digitale verktøy som f.eks. StartBank skal brukes.

Det skal være klart og forutsigbart hvilke krav som gjelder.

Virksomheter og ansatte skal sikres klarhet og forutsigbarhet for hvilke krav som gjelder for tildeling av offentlige kontrakter. For å oppnå dette skal kravene praktiseres enhetlig og gjøres tilgjengelig på en klar, fullstendig og lett tilgjengelig måte. Det skal opprettes et kontaktpunkt i hver kommune hvor virksomheter og ansatte kan henvende seg for å få informasjon og veiledning om gjeldende krav.